

FAKE NEWS, aprenem a descobrir les informacions falses

Destinatari: Alumnes de Cicle Superior de Primària (5è i 6è), primer cicle de l'ESO (1r i 2n)

Hora: (1h)

Objectius:

- Sensibilitzar sobre els principals riscos de l'ús de pantalles.
- Treballar què son les Fake News a partir d'activitats vivencials.
- Reflexionar sobre la rapidesa i l'impacte de les notícies falses.
- Dotar pautes per poder saber si estem davant d'una Fake New.

Desenvolupament:

1. Dir que venim del servei PASSA, què fem i contacte *Instagram*: @passa.passa
2. Presentació de la sessió i de quina manera la portarem a terme: a través del respecte mutu entre companys/es (preguntar exemples concrets al grup). Animar a la participació activa, ja que és un taller i no volem estar tota l'estona parlant nosaltres.
3. En l'actualitat estem rodejats/des de molta informació. Hi ha una **infodèmia** (sobrecàrrega informativa, concepte extret a partir de la Covid-19). Sovint, aquesta informació pot ser tot el contrari **desinformació**, és a dir, informació falsa, inexacta i enganyosa que es distribueix intencionadament, o bé **informació errònia**, informació falsa que algú difon pensant-se que és certa.
O bé pot haver informació que perjudica a una persona o comunitat, aquest tipus d'informació és la **informació maliciosa**. (Aquí tindriem el bullying, i discursos d'odi).
Per tant, és essencial **verificar la informació**, és a dir analitzar de manera crítica i raonada si s'acosta o no a la veritat.

També poden circular imatges o vídeos que no son reals: s'anomenen **Deepfakes**. Son imatges, vídeos o àudios falsos, fabricats o manipulats per intel·ligència artificial. **S'anomenen **shallowfakes/cheapfakes** quan la manipulació és més barata, és a dir, de forma manual.

Abans de començar amb l'activitat... Algú em podria dir algun exemple d'espècie depredadora d'Internet? Com es diuen els que fan comentaris d'odi i comparteixen informació maliciosa? (Escoltar alumnes i explicar diferència entre:

- **Bots:** Comptes automatitzats. De vegades s'utilitzen aquest tipus de comptes, que no corresponen a ningú, per difondre desinformació i propaganda.
- **Trols:** Comptes que es dediquen a "trolejar"; en altres paraules, a assetjar algú, a provocar, a criticar ferverosament per tal d'incendiar les xarxes. Sovint aquests trols s'amaguen en comptes anònims.
- **Haters:** Actuen moguts per l'odi. Però no s'amaguen tant en l'anonimat i, a més, la seva malícia s'enfoca més a una persona en concret.

(Es pot posar aquest vídeo:

<https://www.youtube.com/watch?v=SVAu5GW0zLg> - Adopta un hater. És un experiment social on es visualitza els comentaris d'odi a les xarxes).

Comencem amb el joc...

4. Avui us posareu en la pell de periodistes. Cada grup haureu d'esbrinar quin és un dels mètodes que ens serveix per poder verificar la informació. (Fer grups al·leatòriament).

Us repartirem 7 sobres. En aquests sobres hi ha un enigma o bé un petit joc que heu de resoldre en equip. Un cop hagueu resolt la prova de cada sobre us donaré una lletra que conté informació.

5. Quan hagueu resolt els 7 "mini-jocs", tindreu 7 lletres. Heu de formar una paraula amb aquestes lletres.

La paraula és un acrònim (és la paraula P.A.N.T.E.R.A). Quan sapigveu de quina paraula es tracta. Haureu descobert un dels mètodes per caçar mentides.

Núm. prova	En què consisteix la prova	Solució
Sobre 1	Hi ha dos textos sobre la mateixa temàtica. Un d'opinió i l'altre d'un testimoni expert. Han de dir quin és quin. <i>Resposta: Text 1: opinió. Text 2: expert.</i>	P
Sobre 2	Han d'ordenar mitjans d'informació de menys a més seriosos. <i>Diari, Instagram i Podcast.</i> <i>Resposta: Escoltar opinió alumnat</i>	A
Sobre 3	Quina data és la més actual? Ho han de desxifrar amb un codi de fruites. <i>Resposta: Tomàquet: 7 Enciam: 2 Cirera: 4 Text 1: 2024 Text 2: 2014</i>	N
Sobre 4	Penseu en grup quina emoció vol generar cada imatge. (Hi ha 3 imatges) <i>Resposta: escoltar opinió alumnat.</i>	T
Sobre 5	Hi ha 3 publicacions d'Instagram. Han de triar quina és una opinió sense dades (desinformació), opinió amb dades (notícia) i quina és ficció. <i>Resposta: Post 1 (notícia) Post 2 (ficció)</i>	E

	Post 3 (desinformació)	
Sobre 6	<p>Hi ha 3 imatges amb un codi numèric. Si sumen parell és real, si sumen imparell és falsa. Hi ha una petita explicació eina Google de verificació d'imatges.</p> <p>Resposta: Post 1: Certa Post 2: Falsa Post 3: Falsa</p>	R
Sobre 7	<p>Puzle de 9 peces. Una peça ja la tenen, les altres 8 tenen doble cara, han de muntar puzle per tal de veure quina és la imatge real (imatge amplia).</p> <p>Resposta: Puzle resolt</p>	A

6. Pel tancament de l'activitat, i un cop tots els grups hagin esbrinat que la paraula és Pantera. Es farà feedback amb explicació i es donaran eines que pugui servir l'alumnat en la vida real.

7. Molt bé! Heu esbrinat un dels mètodes de verificació que utilitzen els/les periodistes. El mètode PANTERA.

Aquest mètode, no ens l'hem inventat nosaltres, és un mètode per caçar mentides que proposa **Learn to Check**, un projecte educatiu i divulgatiu per navegar per la desinformació i acostar la verificació a la ciutadania.

Anem a veure plegades en que consisteix cada lletra.

- **P de procedència**

D'on prové la informació? De quines fonts l'heu tret? Són adequades,

suficients i fiables?

Es tracta de **fonts expertes o testimonials**? Per exemple, si volem recollir dades sobre un incendi que ha succeït, farem preguntes a persones que l'han viscut. Però, si per exemple, volem parlar d'un tema complex, com per exemple, la contaminació, s'ha de buscar la informació a fonts expertes. És a dir, a persones especialitzades en aquell tema en concret, que basin el seu coneixement en dades i investigacions.

- **A d'autoria**

Un altre aspecte que cal analitzar és saber qui és l'autor/a; si aquella informació s'ha penjat en un mitjà de comunicació seriós o no. Cal veure si és un mitjà satíric, si és una pàgina d'un organisme oficial o si hi ha alguna suplantació d'identitat.

- **N de novetat**

Per examinar si et trobes davant d'una informació nova, actualitzada, o si recorre a xifres, dades i informació antiga que poden confondre. Hi ha diversos mitjans o unes quantes fonts que es fan ressò d'aquell fet o es tracta d'una informació aïllada?

- **T de to**

És important analitzar aquest aspecte també. Hi ha un llenguatge emocional? Com et sents? En la prova d'aquest sobre com us heu sentit observant les diferents fotografies?

És un tipus d'estratègia que també s'utilitza i, per tant, l'hem de tenir present.

- **E d'evidències**

Analitzar les evidències d'una informació és la clau per contrastar el que t'estan dient. En la prova d'aquest sobre, quina de les 3 fonts tenia més evidència? Per què?

- **R de rèplica**

Si creus que una publicació o un vídeo son sospitosos, hi ha diferents eines que s'utilitzen com a verificadors:

- Google de verificació d'imatges
- Verificadors a Espanya: Maldita, Newtral, Verificat, EFE Verificadors VerificaRTVE i Fets o Fakes, de Catalunya Ràdio
- Verificadors en l'àmbit internacional: N'hi ha moltíssims, molts dels quals s'agrupen en la International Fact-Checking Network.

Com hem explicat abans, els ***deepfakes*** poden enganyar força bé l'ull i l'oïda dels humans. Perquè vegis que realistes poden ser, et proposem un joc. Pots consultar pàgina web: www.whichfaceisreal.com i veure quina foto és real i quina està feta per intel·ligència artificial. * La podem posar al grup classe si ens dona temps.

- **A d'amplia**

Si tot el que has examinat fins ara no és concloent, amplia la mirada. Com en la prova d'aquest sobre. Què ha passat quan hem ajuntat totes les peces del puzle? S'entenia el mateix missatge en la fotografia?

Intenta veure si només t'estan mirant d'explicar una part de la història i no tot el tema de manera completa, honesta i plural.

Molt important, si sospites... verifica el que t'arriba. Si per exemple, us envien alguna fotografia per Whatsapp, i tens sospites que la fotografia pugui estar manipulada, de la mateixa manera que si t'arriba una notícia falsa... **regla d'or: no la compartiu. Intenteu contrastar-la.**

Per cert... alguna vegada us han enviat un missatge per xarxes en què et regalen un telèfon? O un Whatsapp dient que tens un paquet a correus? Compte! Sembla real però es una estafa. És el que s'anomena ***Phising***.

Et fet de demanar-te dades personals per estafar-te. No facis click, no donis les teves dades.

Fins aquí... teniu alguna pregunta? Voleu compartir algun consell més per no caure en informacions falses? Alguna experiència? O bé teniu alguna pregunta?

Moltes gràcies per la participació.

Tornar a recordar contacte @passa.passa